

Midgårdens

Virksomhedsplan 2010

Indholdsfortegnelse

Midgårdens virksomhedsplan 2009 – introduktion	s. 3
Overordnet målsætning	s. 3
Pædagogiske principper	s. 3
Miljø	s. 3
Årsplan	s. 4
Aktivitetsskalender	s. 6
Traditioner	s. 7
Personalet	s. 7
Udarbejdede politikker i Midgården	s. 7
Sorg/krise (omsorgsplan)	s. 7
Bevægelsespolitik	s. 8
Mad- og måltidspolitik	s. 10
Rummeligt arbejdsmarked	s. 13
APV	s. 13
Bestyrelse	s. 13
Forældresamarbejde	s. 13
Pædagogiske læreplaner	s. 14
• Pædagogiske principper	s. 14
• Sproglig udvikling	s. 15
• Kulturelle værdier og udtryksformer	s. 16
• Barnets alsidige personlige udvikling	s. 17
• Sociale kompetencer	s. 20
• Natur og naturfænomener	s. 23
• Krop og bevægelse	s. 26
Rummelighed	s. 27
Kompetenceudvikling – samtaler og planer	s. 29
Grundlæggende ydelser (kerneydelse)	s. 30
Centrale arbejdsmetoder for kvalitet i de grundlæggende ydelser (kerneydelse)	s. 30
Børnemiljøvurdering	s. 31
Sproglig indsats	s. 32
Pædagogiske læreplaner – mål og evaluering	s. 32

Midgårdens Virksomhedsplan 2010.

Midgårdens folder beskriver vores hverdag i Midgården, hvorfor vi gør de ting, vi gør. Hvordan vi arbejder med børnene, vores målsætning, overordnede mål og mål/ metode for mange af de aktiviteter, der foregår i Midgården dagligt eller i løbet af året.

I folderen findes også et skema, hvor det kan ses, hvordan den almindelige dag foregår.

Nedenstående er de planlagte aktiviteter, årsplan og mål for 2009/2010, tilsammen udgør det Midgårdens virksomhedsplan. Frederiksberg kommune har bedt alle daginstitutioner om at ligge yderligere fokus på udvalgte punkter for det næste år. Vi har derfor besluttet at have særligt fokus på sproglig indsats, BMV'en, kerneydelserne og evalueringen af vores læreplaner.

Overordnet målsætning

- At støtte børnene i at udvikle sig til alsidige personligheder, så de bliver selvstændige og lærer at handle og samtidig støtte en udvikling, hvor børnene har ansvar for de andre børn i gruppen.
- Børnene skal have en forståelse for samfundet.
- Børnene skal lære medmenneskelig social adfærd.
- Børnene skal have en forståelse for vigtigheden af at bevare vores miljø.

Pædagogiske principper

1. Give børnene nærhed og omsorg. Lære børnene selvstændighed og lære dem at passe på sig selv og hinanden.
2. Vi arbejder bevidst med miljø/økologi, spiser økologisk mad, sorterer affald og afleverer det mulige til genbrug, komposterer vores grøntaffald.
3. Forældresamarbejdet vægtes højt, og da vi har børnene længe i Midgården, er dette arbejde meget vigtigt.

Miljø

I Midgården har vi arbejdet meget bevidst med miljø/økologi siden 1992. Allerede dengang startede vi med at lave mad af økologiske råvarer til vores vuggestuebørn, og alt vores mælk var økologisk. Samtidig startede vi med at sortere vores affald i glas, papir, grønt, batterier og tøj. Vi er fortsat med at tænke miljøvenligt og udvidet med flere ting, aluminium, metal, elpærer, lavskylstoiletter, censorer på vandhaner, miljørigtige hårde hvidevarer. Når vi køber rengøringsmidler, bleer og lign. tænker vi også på miljøet. Så i dag har vi vænnet os til en god sortering af vores affald og automatisk tænker vi miljø, når vi køber ind.

I dag ser vores miljøtiltag bl.a. således ud:

- * Vi laver mad af ca. 90% økologiske råvarer, til vores vuggestuebørn.
- * Vi har høns, de får vores madrester.
- * Grøntaffaldet kommer i komposten og bliver til jord til vores bede.
- * Vi har to papirkurve på stuerne, og børnene lærer hurtigt at smide rent papir i den ene og alt andet i den anden. Papiret opsamles i en stor kurv i vores fællesrum, og kommer derfra i en container til papirgenbrug.
- * Glas bliver afleveret i en glascontainer.
- * Batterier samles, også forældrenes, og afhentes af Amager Forbrænding.
- * Metal/aluminium opsamles og kommer i container.
- * Vi har elpærer i stort set alle vores lampesteder.
- * Vi har censorer på vandhaner, så de ikke løber unødigt.
- * Vi har lavskylstoiletter i hele huset.
- * Når vi udskifter vores hårde hvidevarer, sørger vi for, det bliver med produkter, der er A+ eller A++.
- * Vi har termostater på radiatorer, og tænker meget på at slukke maskiner o.a., når vi forlader Midgården

Efter så mange år med miljø/økologi er det dejligt at opleve, at det bare er en del af vores hverdag.

Årsplan

Vi arbejder i Midgården efter en årsplan, som strækker sig fra den 18. august 2008 til den 19. juni 2009, og fra 17. august 2009 til den 25. juni 2010. Når vores årsplan er delt således, skyldes det, at vi får nye børn omkring sommerferien, og derfor kan vi først opsætte mål, når vi kender børnegruppen.

Vi deler børnene op i alders/udviklingsopdelte grupper og arbejder 3 gange om året med dem i projekter af 5 ugers varighed, ud fra de mål der er opsat i vores målsætning, som kan læses i vores folder om Midgården. Når vi ikke arbejder i projektgrupper er børnene i deres basisgrupper, de er aldersintegrerede fra ½ - 12 år.

ÅRSPLAN FOR MIDGÅRDEN - 2009/10

Uge	St. Vuggebørn	Børnehavebørn	Fritbørn
34/35	ALM. STRUKTUR	ALM. STRUKTUR	ALM. STRUKTUR
36	-	-	-
37	* EMNE *	* EMNE*	-
38	Vores krop	Lille børnehave gruppe	-
39		Indianere	-
40		Store børnehave gruppe	-
41		Fantasifulde fortælleformer	-
42	EFTERÅRSFERIE	EFTERÅRSFERIE	EFTERÅRSFERIE
43	ALM. STRUKTUR	ALM. STRUKTUR	* EMNE *
44	-	-	Ting tager tid (kreativt forløb)
45	-	-	
46	-	-	
47	-	-	
48	-	-	ALM. STRUKTUR
49	JULEVÆRKSTED	JULEVÆRKSTED	JULEVÆRKSTED
50			
51			
52/53	JUL / NYTÅR	JUL / NYTÅR	JUL / NYTÅR
1	ALM. STRUKTUR	ALM. STRUKTUR	* EMNE *
2	-	-	Teater
3	-	-	Vintergæster
4	-	-	
5	-	-	
6	-	-	
7	-	-	VINTERFERIE
8	*EMNE*	*EMNE*	ALM.STRUKTUR
9	Min Familie og mit hjem	Lille børnehave gruppe	-
10		Teater: Eventyret om de modige prinsesser	-
11		Store børnehavegruppe	-
12		Stop op og tænk	-
13	ALM. STRUKTUR	ALM. STRUKTUR	-
14			-
15	ALM. STRUKTUR	ALM. STRUKTUR	ALM. STRUKTUR
16	-	-	*EMNE*
17	-	-	
18	-	-	
19	*EMNE*	*EMNE*	
20			
21			ALM. STRUKTUR
22			-
23			-
24	ALM.STRUKTUR	ALM. STRUKTUR	-
25	ALM. STRUKTUR	ALM.STRUKTUR	-
26	SOMMERFERIEN STARTER	SOMMERFERIEN STARTER	SOMMERFERIEN STARTER

AKTIVITETER I MIDGÅRDEN

Ved hver projektafslutning laver vi et åbent hus arrangement, hvor vi sammen med børnene viser, hvad vi har lavet i projektperioden. Der vil altid være noget spiseligt og drikkeligt. Der bliver givet besked om datoen for disse arrangementer samtidig med, at I får planen over de forskellige projekter. Hvornår projekterne finder sted, se seddel "Årsplan for Midgården".

Datoer der bør huskes:

Efterår 2009

Tirsdag den 25. August:	Fællesspisning kl. 18, Sleipner laver mad
Tirsdag den 29. september:	Forældremøde 19 - 22
Onsdag den 7. oktober:	Fællesspisning kl. 18, Mjølner laver mad
Den 12.10 – 18.10:	Skolernes efterårsferie
Fredag den 13. november:	Personaleweekend (Midgården lukket p.g.a. personaleweekend, vi arrangerer pasning for de børn, hvis forældre ikke har anden pasning).
Torsdag den 19 november:	Fællesspisning kl.18, Gungner laver mad
Julehygge:	I december måned hygger vi, bager kager, laver julepynt og juledekorationer, altså alt godt til julen.
Tirsdag den 1. december:	Fælles juleskovtur
Torsdag den 10 december:	Julefællesspisning
23. december – 3. Januar incl:	Midgården er lukket p.g.a. juleferie

VELKOMMEN TIL ET EFTERÅR MED ENERGI OG GLÆDE

AKTIVITETER I MIDGÅRDEN

Ved hver projektafslutning laver vi et åbent hus arrangement, hvor vi sammen med børnene viser hvad vi har lavet i projektperioden, og der vil altid være noget spiseligt og drikkeligt. Det bliver givet besked om datoen for disse arrangementer samtidig med I får planen over de forskellige projekter. Hvornår der er projekter se seddel "Årsplan for Midgården".

Forår 2010

Datoer der bør huskes:

Onsdag den 3. februar:	Fællesspisning kl. 18, Slepner laver mad
Torsdag den 11 februar:	Midgårdens fødselsdag - vi serverer morgenmad fra kl. 7.15 – 9.30. Endvidere fejres Midgårdens 30 års fødselsdag med fritbørnenes teaterstykke kl. 16.
Den 15.2 – den 19.2:	Skolernes Vinterferie
Mandag den 15 februar:	Fastelavn, vi slår katten af tønden om formiddagen med vuggestue- og børnehavebørnene. Om eftermiddagen med fritidshjemsbørnene.
Torsdag den 18. marts:	Fællesspisning kl. 18, Mjølner laver mad
Onsdag den 31 marts:	Midgården er lukket
Tirsdag den 27. april:	Fællesspisning kl. 18. Gungner laver mad
Onsdag den 5. maj:	Forældremøde kl. 19 – 22
Fredag den 14. maj:	Midgården er lukket (dagen efter Kr. Himmelfartsdag)
Onsdag den 16. juni:	Sommerfest med grillmad
Fredag den 25 juni:	Skolernes sommerferie starter

Vel mødt til et dejligt forår

Traditioner

Vi har i Midgården nogle traditioner, og disse mener vi er vigtige. Det er godt at have noget velkendt og trygt at se frem til. Disse traditioner er: Teaterforestilling lavet af vores fritidshjemsbørn ved vores fødselsdag i februar - Tøndeslagning ved fastelavn - Sommerfesten i juni måned - Weekendtur til Sverige i september - Skovturen i december med kakao og stegte æbler eller æbleskiver.

Julefællesspisningen med alt hvad et godt julebord bør indeholde.

Har man været i Midgården i et stykke tid, kender man disse ting, og vi oplever forældre og børn er glade for disse faste holdepunkter.

Personalet

Vi tilstræber at have både mænd og kvinder ansat i Midgården. Det giver et bedre arbejdsklima, når begge køn er repræsenteret.

Vi har i Midgården ansat 8 pædagoger og 3 pædagogiske medhjælpere. Derudover har vi en studerende. Det vil sige 66 % uddannet personale.

Som ansat i Midgården får man en chance for at blive inddraget i beslutningsprocesser via nogle udvalg. Blandt andet er der et ansættelsesudvalg, legetøjsudvalg, grønt udvalg, køkken/miljø udvalg. Desuden nedsætter vi udvalg til forældremøder og personaleweekends. Disse udvalg har ansvar for forskellige områder, og typisk er der, i de fleste, både uddannede og uuddannede. Det giver personalet et større ansvar og engagement i dagligdagen.

Vi afholder to personale weekender om året, hvor vi tager forskellige pædagogiske emner op.

På vores personalemøder tager vi jævnligt et pædagogisk tema op og sætter en time af til det.

Udarbejdede politikker i Midgården

Vi har udarbejdet handlingsplaner for en del politikker i Midgården. Nogle af dem vil vi beskrive her andre er politik for områder, der kun er til personalets brug. De områder, der er udarbejdet handlingsplaner for er: Sorg/krise - Alkohol - Rygning - Bevægelse - Mad og måltider – Sygdom/Sundhed- Rummeligt arbejdsmarked – Ledelse.

Sorg/krise (omsorgsplan)

En omsorgsplan er et praktisk værktøj, som skal være let at anvende i tilfælde af alvorlige ulykker, skilsmisser og dødsfald blandt børn, forældre og ansatte.

Hensigten med denne omsorgsplan er, at hjælpe den eller de pædagoger der er "tættest" på med at overskue de menneskelige samt praktiske forhold, for dermed bedst muligt at kunne hjælpe det berørte barn/den berørte familie.

Det er også vores hensigt, at omsorgsplanen skal hjælpe med at mindske forvirring, panik og forglemmelser.

Det er ikke muligt for os, at beskrive alle de forskellige situationer og reaktioner der kan opstå, da ikke to tilfælde er ens.

I omsorgsplanen har vi derfor valgt at opdele i følgende:

- Når et barn mister et nært familiemedlem
- Når en familie mister et barn
- Dødsfald eller alvorlig ulykke i institutionen
- Når institutionen mister en kollega
- Når forældre bliver skilt

Der vil inden for disse grupper være mange fællestræk, men for overskuelighedens skyld vil de være beskrevet i hvert enkelt afsnit.

Formålet med omsorgsplanen er af praktisk karakter, og den vil kunne bruges af mange forskellige mennesker. Det væsentlige er, at hver enkelt pædagog ved hvor de skal finde hjælp og vejledning, når det tragiske indtræffer; Hvem tager ansvar og handler?

Det er legalt ikke at kunne overskue situationen, bare man sikrer sig, at en anden pædagog kan tage over.

Midgårdens bevægelsespolitik

Midgårdens principper

Børnenes kropslighed er en forudsætning for deres udvikling og læring. Børnene skal kunne færdes i forskellige bevægelsesmiljøer, hvor de kan få stimuleret deres sanser, samt udvikle deres motorik og glæden ved at bruge deres krop. For at kunne give børnene indsigt i sig selv og andre mennesker, skal børnene introduceres og vejledes i kroppens funktioner, dens styrker og muligheder. Børnene skal vide, hvad sundhed og velvære betyder for at kunne føle sig godt tilpas, føle værdi og tryghed ved egen krop og dens reaktioner.

Den daglige fysiske aktivitet

Helt naturligt bevæger stort set alle børn sig i løbet af en dag i institutionen. De kan slet ikke lade være. Vi tilstræber, at alle børn dagligt bruger deres krop. I Midgården sker dette oftest ved:

- de tager deres tøj af og på
- ved borddækning og oprydning efter frokost
- leg på legepladsen 1½ time dagligt, hvor de har mulighed for at cykle, løbe, kravle og klatre.
- 1 ugentlig turdag, hvor selv de mindste får mulighed for at komme ned fra klapvognen og gå langt. Eksempelvis til og fra turen og på selve destinationen. Her har de mulighed for at gå, løbe og klatre.
- vi har rytmi en gang om ugen med gymnastik og sanglege.
- i vores emneperioder kan vi også have temaer med bevægelse.
- vi bruger møblerne på stuerne til at klatre op og ned på.
- børnene leger i puderummet, hvor de også bruger madrasser og ribber.
- i 2007 havde alle institutioner en idrætskonsulent til rådighed. Hos hende indkøbte vi et hæfte til alle stuerne udgivet af DGI's Børneidrætsudvalg, som fungerer som en støtte for det praktiske arbejde med børns bevægelsesudvikling. Vi bruger hæftet til at lade os inspirere til her og nu lege med børnene.
- at vores idrætsambassadør holder sig ajour med nye lege, introducerer dem for børn og personale og endvidere bruges som vejleder i de forskellige rytmi-grupper og relevante emneforløb.
- vi styrker børnenes finmotorik ved eksempelvis selv at lade dem øse mad op, hælde mælk op etc.

Udetid

I Midgården vægter vi børnenes udeliv højt. At de får frisk luft og har masser af rum omkring sig, mindsker risikoen for smitte, stress og medvirker til, at børnene har rigelige muligheder for at få bevæget sig, brugt deres krop og får pulsen op. Børnene skal derfor:

- på legepladsen hver dag i 1½ time. De mindste som sover på dette tidspunkt skal have mulighed for at få frisk luft på andet tidspunkt.
- vi tager på ture én gang om ugen. Det kan være til legepladser, parker og skove.
- I forårs- og sommerperioderne er vi meget ude på legepladsen, hvor vi også ofte nyder vores eftermiddagsfrugt eller kl. 16-mad.

Fysisk aktivitet i løbet af året

Da børn er forskellige, vil der altid være nogle børn, som bevæger sig mindre end andre. For at sikre os, at alle børn får bevæget sig dagligt, vil vi:

- Bruge fællesrummet til fysiske aktiviteter og lege.
- Benytte os af de nærliggende omgivelser, såsom Solbjerg Have. Eksempelvis tage et par cykler med, så børnene har større arealer at bevæge sig på.
- Sikre os, at de mere stillesiddende børn hele tiden bliver inddraget i de ovenstående daglige aktiviteter.

Midgårdens emneuger

Tre gange årligt á fem ugers varighed har Midgården projektuger, også kaldet emneuger. Her udvælger vi temaer, udfra børnenes ønsker, eller efter hvad personalet mener er relevant i perioden. Vi tager ofte udgangspunkt i vores læreplaner, som blandt andet kan være krop og bevægelse. Her kan de fysiske aktiviteter typisk omhandle:

- boldspil
- rytmik/gymnastik
- sanglege
- regellege
- ture med mulighed for fysisk bevægelse
- lange gåture
- forhindringsløb

Samtidig sørger vi for, at børnene lærer at opleve sammenhæng mellem psyke og krop, samt ernæring og velvære. Børnene skal lære, at kropslighed er en del af at være sammen med andre børn. De skal aktivt udforske kroppens muligheder og begrænsninger og opleve, at bevægelse er godt for kroppen for, at den kan fungere optimalt. Altså vise dem glæden ved at røre sig.

Fester og fødselsdage

I Midgården deltager vi ikke i hjemmefødselsdage, men fejrer i stedet børnenes fødselsdage i huset. Traditionen tro fejres fødselsdagene på stuerne, hvor vi spiser abemad (frugt skåret i små stykker) med sliksovs (tykmælk med en smule vanillesukker) og får et glas økologisk saftvand. Dette gør vi for, at erstatte de usunde traditioner og derved bevare de sunde. Dog skal de forkæles en smule, derfor får de netop vanillesukker og saftvand. Vi slutter festen af med fødselsdagssang og hurra. Til jubilæer og emneafslutninger serverer vi både frugt, gulerodsstave, agurkestave og is eller kage. Vi synes, vi fejrer dagene med fornuft, men stadig med mulighed for lidt til den søde tand.

Forældrenes kendskab og opbakning til bevægelsespolitikken

For at sikre os at vores politik er synlig for forældrene, drøfter vi jævnligt sundhed, herunder bevægelse og kost med forældrene. Dette kan være gennem:

- forældremøder, hvor vi kan tage forskellige bevægelsesforslag op, have foredragsholdere, tilbyde bøger og andet materiale.
- bestyrelsesmøder
- forældrekonsultationer, hvor vi taler om det enkelte barns motoriske udvikling.
- via daglig samtale med forældrene

I den daglige samtale eller til forældresamtaler, vejleder vi også forældrene i at styrke deres barns motoriske udvikling. Eksempelvis ved at de ikke bærer barnet mere, end det er nødvendigt. At de lærer børnene at være selvhjulpne.

Vi har alle vores politikker tilgængelige på vores hjemmeside.

Udarbejdelse af Midgårdens bevægelsespolitik.

Bevægelsespolitikken er udarbejdet af souschefen i samarbejde med personalegruppen og lederen. Punkterne er diskuteret på et personalemøde og derefter samlet til én fælles bevægelsespolitik, som igen er læst og godkendt på et personalemøde.

Midgårdens mad- og måltidspolitik:

Midgårdens principper

Overordnet mener vi, at det er forældrene, der har grundansvaret for, at deres børn får en sund tilgang til sund kost. Men da vi efterhånden har børn i mange timer om dagen og ofte i op til flere måltider om dagen, har vi selvfølgelig et medansvar. Vi vil derfor gøre vores til, at børnene får en sund og varieret kost i institutionen. Vi mener, det er vigtigt at lære, at der er en sammenhæng mellem psyke og krop, eksempelvis gennem varieret kost og velvære. Mennesket har brug for brændstof til hjerne og krop. Barnets kostindtagelse har stor betydning for en sund udvikling. Vi vil gerne være med til at bidrage til, at barnets kost bliver så sund og energirigtig som mulig. Blandt andet derfor er vores mad også primært økologisk.

Økologiske holdninger

Økologi er også andre ting end blot kosten. For os indebærer det også affaldssortering, vand- og elforbrug m.m. Vi har i Midgården en miljøansvarlig og har i mange år forsøgt at være miljøbevidste og mindske vores energiforbrug. Vi inddrager vores børn i vores miljøhensyn i hverdagen eksempelvis gennem sortering og emneforløb.

Vi mener, at økologiske fødevarer er det bedste at indtage både for vores miljø og for vores børn. Økologi giver os sikkerhed for, at vi ikke indtager sprøjtemidler, tilsætningsstoffer og andre skadelige stoffer, som vi ikke har en chance for at kende virkningen af. I Midgården får vores vuggestuebørn serveret 90% økologisk mad indkøbt af vores køkkenansvarlige. Endvidere bestræber vi os på, at vores børnehavebørn får så megen økologisk kost som muligt. Derfor opfordrer vi vores forældre til at medbringe økologiske madvarer til institutionen.

Måltider i Midgården for vuggestuebørnene

Vores køkkendame udarbejder madplaner to uger ad gangen. På denne måde har forældrene mulighed for at se, hvad deres børn har fået at spise og kan derved supplere barnets kostindtagelse med mad, som det endnu ikke har indtaget. Her forsøger køkkendamen at sammensætte ugens frokostmåltider gennem:

- 1 grøddag*
- 1 rugbrødsdag*
- 1 grøntsagsdag*
- 2 kød / fiskedage*

Måltider i Midgården for børnehavebørnene

Børnehavebørnene har en madordning. Det vil sige, at vi har en madplan, som forældrene får med hjem. Hver uge skal de medbringe madvarer fra planen til institutionen. Vi tilstræber, at madplanen består af så varieret, nærende og sund kost som muligt. De råvarer forældrene tager med til vores madplan består af: leverpostej, spegepølse, æg, makrel i tomat, kyllingepålæg, tun, forskelligt frugt

og grønt samt en Nutella-mad en gang imellem. Oftest er disse fødevarer økologiske! I modsætning til madpakker, hvor der hurtigt bliver fyldt op med Danone yoghurt, ostehaps og mælkesnitter. Vi tilbereder maden sammen med børnene til et fælles frokostbord. Børnene i Midgården har kun madpakker med i skolernes ferie.

Både vuggestuebørn og børnehavebørn får tilbudt følgende daglige måltider:

- Morgenmad*
- Formiddagsmad*
- Frokost*
- Eftermiddagsmad*
- Kl. 16-mad*

Morgenmaden i Midgården består af ikke-sukkerholdige morgenmadsprodukter. Vi tilbyder havregrød, havregryn, brød med smør eller cornflakes.

Børnene har et drikkekrus på badeværelset, hvor de hele tiden har mulighed for at gå ud at tage noget at drikke, hvis de er tørstige. De børn, som ikke selv kan eller husker at indtage væske får det tilbudt i løbet af dagen. Alle børn bliver tilbudt mælk i Midgården; børnehavebørnene en gang om dagen og vuggestuebørnene to gange om dagen. Vuggestuebørnene får ikke sødmælk mere, men er gået over til letmælk. Kun få børn får sødmælk, men det er efter aftale med deres forældre. Børnehavebørnene drikker skummetmælk og kærnemælk.

I Midgården har vi en frugtordning, som bestyres og betales af forældrene. Frugten er økologisk. Forældrene betaler også til en kl. 16-mad, som indkøbes af forældrene, men smøres af vores køkkendame. Til klokken 16-mad bliver der serveret rugbrød med forskellig slags pålæg: Pølse, ost, leverpostej eller makrel i tomat.

Vores mad og frokostkultur

Til frokost er børnene med i hele forløbet. De henter mad, kopper og tallerkener, forbereder maden, dækker bord, smører selv maden, tager ud, skyller af, fejer gulv og tørrer borde af. På den måde oplever de, at deres arbejde er nødvendigt for, at vi alle kan få noget at spise. De bidrager til fællesskabet. Vi tilstræber, at børnene får nogle gode spisevaner.

Under frokosten øves børnene i at smøre deres egen mad og at anrette dem ud fra et æstetisk synspunkt. De skal lære at dele og række rundt til hinanden. Børnene tilbydes varieret mad, og de opmuntres til at smage mad, de ikke kender.

Fællesspisning om fredagen

Om fredagen laver vores køkkendame varm mad til hele huset. Måltidet nyder vi i fællesrummet. Gennem fællesspisningen ønsker vi at styrke det sociale samvær på tværs af stuerne/grupperne. Børnene skal have oplevelsen af kollektivt at sørge for alle i Midgården får noget at spise. Det gør vi ved, at børnene skiftes til at lave maden og dække bordene i fællesrummet. Det er vigtigt at inddrage vuggebørnene i denne proces. Børn og voksne skal blandes og ikke sidde stuevis. De største vuggestuebørn skal sidde ved de store borde, dels for at give dem en fællesskabsfølelse i forhold til de andre børn, men også for at de kan lære af de store, og for at de store skal lære at hjælpe de små. Børnene skal have tilpas små portioner, da de skal lære, at der skal være nok til alle, og at det er bedre at tage to portioner i stedet for måske at levne noget fra en kæmpe portion. Den stue, der laver mad skyller også af. De to andre stuer sørger for at rydde op i fællesrummet. Den gruppe, der har lavet mad afslutter måltidet ved at sige velbekomme.

Børn fra andre kulturer

Vi har i Midgården få børn som har anden madkultur end den danske. Vi respekterer forældrenes ønsker, og bestræber os derfor på at tilbyde børnene andre ting end den givne. Her kan eksempelvis nævnes vegetarmåltider og fisk. De familier som har børnehavebørn med anden madkultur medbringer engang imellem halalkød, som vi også gerne skriver på madplanen. På den måde bliver dette også en del af det fælles frokostbord. Er det os muligt, forsøger vi voksne også at købe halalpålæg til frokostbordet, hvis der ikke er medbragt noget.

Slik, fødselsdage og fest

I hverdagen synes vi, at vi er gode til at sørge for alsidig kost. Da vi i forvejen synes, at vi har begrænset fedtindtaget i Midgården, mener vi ikke, at fedtindtaget skal reguleres yderligere. Vi tror på, at børn er meget gode til at regulere, hvad de har lyst til at spise.

I Midgården tager vi normalt ikke hjem til fødselsdage, hvor man oftest vil blive tilbudt slik og andre søde sager. I stedet for holder vi fødselsdag på stuerne, hvor der bliver serveret frugtsalat med "sovs" bestående af tykmælk med vanillesukker. Der bliver drukket saftvand til fødselsdage i Midgården, men det er stort set det eneste tidspunkt, hvor dette bliver serveret.

I Midgården spiser vi kun is, slik og kage ved særlige lejligheder/højtider, såsom fastelavn, jul, afslutninger etc. Det hænder, at vi køber lidt slik eller is på vores ture, men dette er ikke normalen. Vi har en regel om, at forældrene ikke må tage is, slik eller kage med, hvis de har lyst til at forkæle os. Det kan hurtigt tage overhånd, og vi bliver nødt til at begrænse sukkerforbruget et sted. Vi erstatter det søde med gulerods- og agurkestave og andet frugt. Børn på diæt skal tilgodeses, såfremt der ligger dokumentation fra lægen.

Forældrenes kendskab og opbakning til mad- og måltidspolitikken

Vi forsøger at inddrage forældrene ved at opfordre forældrene til at begrænse børnenes indtag af fedt og sukker helt automatisk via vores mad- og måltidspolitik, som meget tydeligt viser vores klare holdninger til netop dette emne. Vi diskuterer det endvidere løbende på forældremøder og via daglig samtale med forældrene.

Synlighed

I vores madplaner vil vi forsøge at benytte årstidens grøntsager, gøre madplanerne og politikken tilgængelige på vores hjemmeside. Vores køkkendame skriver dagligt på en tavle, hvad børnene har fået at spise.

I huset tilstræber vi at have en fælles politik, men der kan opstå små forskelle på stuerne.

Midlerne er desværre ikke til, at vi kan oversætte alle vores papirer til andre sprog, men vi forsøger via forældresamtaler med tolk at inddrage forældre med anden etnisk baggrund om vores pædagogik og herunder mad- og måltidspolitik. Her har de også mulighed for at komme med idéer og tanker til Midgårdens pædagogiske principper.

Udarbejdelse af Midgårdens mad- og måltidspolitik

Mad- og måltidspolitikken er udarbejdet af souschefen i samarbejde med personalegruppen og lederen. Punkterne er diskuteret på et personalemøde og derefter samlet til én fælles mad- og måltidspolitik, som igen er godkendt på et personalemøde.

Rummeligt arbejdsmarked, herunder integration/ansættelse af medarbejdere med anden etnisk baggrund.

Vi har i personalegruppen diskuteret mulighederne for ansættelse af medarbejdere med anden etnisk oprindelse end dansk. Vi vil selvfølgelig bestræbe os på, at opfordre mennesker med anden etnisk baggrund til at søge stillingen, når den bliver opslået og indkalde de kvalificerede til efterfølgende samtaler. Dette gælder både for ansættelser til uddannet og ikke uddannet personale.

Vi er i Midgården 13 ansatte. Det er ikke en særlig stor personalegruppe, og vi har ikke den store udskiftning. Det er selvfølgelig dejligt, men det åbner derfor heller ikke så ofte op for muligheden for at ansætte nyt personale.

I personalegruppen er der enighed om, at vi meget gerne vil være rummelige. Forskelligheder kan netop være med til at bidrage til en spændende og lærerig oplevelse/hverdag både for børn og voksne. Samtidig ønsker vi dog stadig at ansætte den bedst kvalificerede. Dette er uanset køn eller baggrund.

APV

Hvert 3. år udarbejder vi en arbejdspladsvurdering, som omfatter det fysiske og psykiske arbejdsmiljø i institutionen. Alle medarbejdere udfylder skemaer, hvor alle dele af arbejdet gennemgås. De udfyldte skemaer bearbejdes af sikkerhedsgruppen. Som laver en handleplan på alle problemerne. Derefter laves en prioritering af problemerne. Den færdige handleplan diskuteres med personalet på et personalemøde. Hvert af de følgende år gennemgås handleplanen, og der følges op på de ting, der ikke er udført.

Bestyrelse

Midgården er en selvejende institution under Lokalforeningen Frie Børnehaver og Fritidshjem Frederiksberg. Der er forældreflertal i bestyrelsen, 2 medlemmer er udpeget af lokalforeningen, 6 medlemmer er valgt af og blandt forældrene, 2 medlemmer er valgt af personalet og 1 er udpeget af hele bestyrelsen som særlig sagkyndig.

Bestyrelsen afholder minimum 4 møder om året, hvor lederen og souschefen også deltager.

Desuden har hele personalet mulighed for at deltage i møderne.

Bestyrelsen har arbejdsgiverkompetence, og er desuden ansvarlig for alt, hvad der sker i Midgården. I det daglige udlægges noget af ansvaret til lederen.

Forældresamarbejdet

Forældrearbejdet vægtes højt i Midgården. Vi ser gerne forældrene giver sig god tid ved aflevering og afhentning, og vi som personale vil, så vidt det er muligt, dagligt snakke med alle forældre, tage godt imod børnene og sørge for de kommer godt ud af Midgården igen.

Mindst én gang om året har alle forældre mulighed for at få en samtale om deres barn/børn.

Til denne samtale afsættes ½ - 1 time, og der deltager som oftest 2 personer fra barnets stue.

Vi afholder 2 årlige forældremøder, hvor der er valg til bestyrelsen på det om efteråret.

Ellers tager vi forskellige emner op på møderne, som vi syntes er aktuelle, men det er også muligt for forældrene at komme med forslag. Enkelte gange har vi oplægsholder udefra.

Vi afholder fællesspisninger for forældre og børn ca. 6 – 7 gange om året, men dette fremgår af vores aktivitetsplan, og står nærmere beskrevet i folderen.

Pædagogiske Lærerplaner

Vi har udarbejdet vores mål og metoder for lærerplaner, således at de også tager hensyn til udsatte børn og børn med særlig behov.

Pædagogiske principper

Barnet skal være en aktiv del af dets egen udvikling og læring. Med hjælp og støtte fra den voksne, skal der gives plads til, at barnet kan bidrage med egne idéer og interesser, og derved kan den voksne og barnet komplementere hinanden i dagligdagen og de fælles aktiviteter.

Barnets sociale og personlige udvikling skal vægtes højt. Det skal udvikle sig til en alsidig personlighed, som er selvstændigt og handledegygt. Samtidig understøtte en udvikling, hvor barnet føler et medansvar for børnegruppen, og at barnets sociale samspil medvirker til, at barnet udvikler egen identitetsforståelse og selvtillid til at mestre udfordringer i dets omverden.

Barnet skal ses som en unik person med egne særlige forudsætninger, og der skal gives plads til at barnet kan udfolde sig gennem leg, fantasi, kreativitet, nysgerrighed og aktiviteter i samvær med andre børn og voksne.

Sproglig udvikling

Mål for børnenes læring

Mennesket er et socialt og kommunikativt væsen, og sproget er en del af vores kommunikation med andre. Sproget muliggør, at vi kan dele dét vi tænker på, dét der rører sig i os, idéer og ønsker med andre. Derfor skal børnene i daginstitutionen have mulighed for at:

- udvikle deres sprog gennem dagligdagsaktiviteter og kunne sætte ord og begreber på de daglige oplevelser.
- kunne dele tanker, følelser, ønsker og oplevelser med andre.
- bruge sproget som hjælperedskab for erkendelse og derved være i stand til at kunne sætte ord og billeder på egne erfaringer.
- træne dialogen, så børnene lærer at tale, lytte, stille spørgsmål, give svar og være medvirkende til at planlægge fælles aktiviteter og projekter.

Pædagogiske midler og aktiviteter – metode

- Daglig kommunikation med børnene. Dette kan eksempelvis være at tale med børnene om deres weekend eller deres hverdag til frokosten. Vi vil tale *med* børnene, hjælpe børnene til at sætte ord og begreber på dét, som de gerne vil fortælle. Dette kan være ved at fortælle børnene lidt om de voksnes egen dagligdag for at få gang i samtalen.
- Sætte ord på det, vi foretager os i dagligdagen. Eksempelvis: "Nu børster vi tænder, her er din tandbørste, ja det er din, der er gul, vi skal lige tænde for vandet. Hov, det er vist for varmt, så nu er det koldt". Etc.
- Vi vil læse højt for børnene, læse eventyr, historier, bruge rim og remser, tegne og synge børnesange. Endvidere har vi en times rytmik om ugen.
- De voksne skal forsøge at forstå børnenes billedsprog. Det kan være vanskeligt for børnene at udtrykke sig sprogligt, så de voksne kan forstå det. Vi skal lytte til børnenes billedsprog, så børnene får plads til at kunne udtrykke sig og føler, at de bliver forstået.
- Gennem emneprojekter vil vi sørge for, at børnene bliver givet mulighed for at stifte bekendtskab med forskellige sproglige udtryksformer.
- Lære børnene at sætte ord på deres følelser. Eksempelvis er barnet vredt, kan vi hjælpe med at sige: "Du vil ikke ud på legepladsen, og nu bliver du rigtig vred". Eller er barnet ked af det: "Marie vil ikke lege med dig, derfor bliver du ked af det". etc. Børnene lærer at forstå deres følelser og kan fortælle os, om det er kilden til problemet. Vi vil derpå lytte og forsøge at rumme børnenes følelser og derved lære børnene selv at kunne rumme og give udtryk for egne følelser.
- De voksne skal være gode rollemodeller for børnene. De voksne skal tænke på, hvordan de agerer, da børnene spejler sig i de voksne og kopierer, hvad de voksne gør og siger.

Dokumentation

- Efter emneprojekter evaluerer vi gruppevis forløbet for vores pædagogiske mål, herunder også vores mål for sprog. Dette bliver skrevet ned og samlet i en mappe med blandt andet billeder og historier fra perioden, som bliver lagt ud til læsning til forældrene.
- Endvidere fremlægges alle projektgruppernes mål og evaluering for emneperioderne til personalemøder og herunder også målsætningen og evalueringen for den sproglige udvikling.
- Vi vil løbende vurdere børnenes sproglige udvikling og ved forældresamtaler inddrage forældrene i vores observationer. Er der grund til bekymring, vil vi benytte os af eksempelvis talepædagog eller sprogkonsulent.

Kulturelle værdier og udtryksformer

Mål for børnenes læring

De fleste mennesker betragter ordet kultur som teater, litteratur, teater, billedkunst og fremmede landes samfundsforhold. I Midgården har vi samme forståelse af ordet, og vi vil forsøge at bruge kulturelle udtryksformer og værdier som en integreret del af vores hverdag. Dette vil vi gøre ved at opstille følgende mål:

- At give børnene mulighed for at eksperimentere med sig selv
- At øve sig i at afprøve sig selv i forhold til et bredt spekter af kulturelle udtryksformer
- At børnene får indblik i andre børns kulturer og traditioner, så de derved kan definere deres eget kulturelle ståsted og blive bevidst om egne kulturelle rødder og traditioner
- At give dem mulighed for at møde voksne, der støtter dem i disse aktiviteter, og aktivt formidler kulturen.
- At give børnene adgang til materialer, redskaber og moderne medier, som kan give oplevelser og bidrage til børns skabende kulturelle aktiviteter

Pædagogiske midler og aktiviteter - metode

- Gennem vores ugentlige turdage vil vi blandt andet præsentere børnene for museer, biblioteker, udendørsaktiviteter og teater
- Gennem vores emneforløb vil vi give børnene en bred viden om forskellige emner, der blandt andet ligger indenfor de kulturelle værdier såsom transport, miljø, teater, kroppen, familie og samfundsforhold
- Gennem vores dagligdag på stuen bliver børnene en del af et sammenhold, hvor de føler sig hjemme, og derved opnår et tilhørsforhold til stuen med tilhørende børn og voksne. Vi vil også her give børnene mulighed for at få indsigt i deres egen legekultur. På stuen bliver børnene også præsenteret for musik, højtlesning og kreative udfoldelsesmuligheder.

- I hverdagen berører vi børnenes forskellige kulturer ved daglig snak på stuerne. Herunder traditioner som jul, påske, ramadanen, spisekulturer, eksempelvis er der nogle, der ikke spiser svinekød eller kød der ikke er halalslagtet. Nogle spiser ikke dyr, fordi de er vegetarer og andre fødevarer, fordi de er allergikere.
- Ved at fortælle børnene om menneskenes forskellighed, udseende og sprog kan vi stille deres nysgerrighed, og svare på undrende spørgsmål. Gennem vores emneforløb kan vi ligeledes berøre disse emner, og give børnene et indblik i, hvordan andre mennesker lever.

Dokumentation

- Vi vil synliggøre vores projekter, dagligdag, ture mv. ved at opstille og lave billedcollager.
- Efter emneprojekter evaluerer vi gruppevis forløbet for vores pædagogiske mål, herunder også vores mål for kulturelle udtryksformer og værdier. Dette bliver skrevet ned og samlet i en mappe med blandt andet billeder og historier fra perioden, som bliver lagt ud til læsning til forældrene.
- Endvidere fremlægges alle projektgruppernes mål og evaluering for emneperioderne til personalemøder og herunder også målsætningen og evalueringen for kulturelle udtryksformer og værdier.

Barnets alsidige personlige udvikling

Mål for børnenes læring

Børnene skal for at tilegne sig stærke og afbalancerede personligheder være i kontakt med egne følelser, kunne mærke egne behov og grænser. Daginstitutionen skal støtte børnene i at udvikle alsidige personligheder, så de kan blive selvstændige og handlekraftige og samtidig føle sig som værdifulde og unikke personer i fællesskabet. Børnenes personlige udvikling har betydning for deres trivsel og generelle udvikling og derpå børnenes mulighed for at kunne have overskud til at kunne aflæse og sætte sig ind i andres følelser og reaktioner. Derfor skal børnene i daginstitutionen have mulighed for :

- at styrke sig i dét, de er gode til.
- at blive set individuelt og blive respekteret for dem de er.
- at børnene får tid til fordybelse, refleksion, rum til leg, nysgerrighed, undren og nye oplevelser. Det er vigtigt at børnene bliver tilbudt nye udfordringer, så de på den måde kan opleve nye sejre og derved bryde personlige grænser.
- at give børnene plads til at vise sine følelser, at børnene kan føle sig trygge til at vise, når de er kede af det, vrede, glade, eller når børnene føler sorg eller uretfærdighed. Børnene skal

føle sig anerkendt og set af den voksne i daginstitutionen.

- at hjælpe børnene dér, hvor de har det svært. Det kræver, at den voksne tør og kan rumme børnenes følelser.
- at børnene får styrket og udviklet deres selvværd, bliver hjulpet til at have tillid til andre børn og voksne og styrke til at sige fra. Børnene skal vide, at det er okay at sige fra, når deres grænser bliver overskredet.
- at børnene føler sig accepteret for den person, de er.
- at børnene bliver givet muligheden for at komme til orde. Vi skal som voksne øve os i ikke at tale for børnene, men give plads og tid til selv at lade dem fortælle deres historie. Dette gør vi for at respektere børnene for deres person og deres udsagn.
- at der bliver stillet overskuelige krav til børnene og børnene imellem. Her skal de voksne trække sig lidt tilbage og være lyttende.
- at børnene lærer at give plads til andre og andres initiativer.

Pædagogiske midler og aktiviteter - metode

- Vi skal tilrettelægge en positiv hverdag og et givende fællesskab. Vi voksne skal blive bedre til at se på os selv på det personlige plan. Det betyder, at vi skal se på vores personlige kompetencer og give kendskabet og accepten af dette videre til hinanden. Vi skal øve os i at kunne sige til og fra og hermed skabe et bedre grundlag for både børn og voksne.
- Vi skal skabe faste, strukturerede og forudsigelige rammer. Endvidere skal vi skabe åbne og frie rammer, også for at kunne støtte op omkring de svage/højlydte børn.
- Når børnene begynder i Midgården laver vi en personlig mappe til dem, hvor i børnene kan følge deres liv/oplevelser i institutionen.
- At vi anerkender børnene. Det vil sige, at vi som voksne skal sætte ord på børnenes følelser, hjælpe og støtte dem til at udtrykke deres følelser, negative såvel som positive. Eks. "Jeg kan godt se, at du er ked af det, fordi de ikke vil lege med dig lige nu. Det kan jeg godt forstå".
- Lære dem at være rummelige, acceptere forskellighed. De voksne skal være synlige rollemodeller, vi skal vise børnene, hvor den voksnes grænser går.
- Vi laver projektforløb med forskellige relevante temaer fra gang til gang. Disse emneperioder er af 5 ugers varighed 3 gange årligt. Her kan vi tage udgangspunkt i dét, der rører sig i børnene eller som voksne udvælge temaer, vi mener kan have relevans for børnegruppen.

Børnene er i denne periode i aldersopdelte grupper, så vi kan fokusere på børnenes udvikling og samtidig for, at børnene kan opnå ligeværdighed og lave aktiviteter ud fra samme niveau. Her tænker vi også på de mål, vi opsætter i forhold til læreplanerne. Vi kan vælge temaer med fokus på ét tema, eksempelvis den sociale kompetence, men vi sørger altid for at have alle temaer i læreplanerne repræsenteret i vores emneforløb. Som eksempel kan nævnes, at vi i en projektperiode i de tre forskellige grupper arbejdede med henholdsvis "venskaber", teater/kreativitet og familien. De metoder, vi benytter er blandt andet ture ud af huset, herunder museer, bylivet, naturen etc., kreative processer, eksempelvis maling, papmaché og mange andre materialer, sanglege, regellege etc. Hver emneperiode slutes af med en emneafslutning for forældrene.

- Vi skal sige hej, hilse på børnene, sige goddag og farvel. Det er vigtigt, at vi viser børnene, at vi har set dem i dag, og at vi samtidig ved, hvad der foregår i deres liv, eksempelvis fødselsdage, jubilæer, familie, fester etc.
- Vi skal kunne give børnene én på opleveren.
- Vi skal inddrage børnene aktivt i vores beslutningsprocesser, stadig på deres niveau.
- Stille krav i vores hverdagssituationer eksempelvis ved borddækning, oprydning m.m.
- Have fokus på børnenes personlige alsidige udvikling i hverdagens gøremål/situationer eksempelvis ved påklædning, spisesituation m.m. Vi skal gøre nytte af børnenes egne ressourcer og kompetencer og øge børnenes evner til at blive selvhjulpne og selvstændige.
- Dele børnene op i mindre grupper også på tværs af stuerne. Herved får de mulighed for at kunne være både på egne og andre stuer i samvær med forskellige børn og voksne.
- Vi skal lære børnene samvær gennem legen og løsning af konflikter og vejlede børnene ind i lege, hvis det er nødvendigt. Dog skal vi samtidig være opmærksomme på, at vi skal holde afstand og derved lade børnene bede om hjælp fra en voksen, inden vi overrumpler dem.
- Forskellige aktiviteter, her kan nævnes rytmik, ture ud af huset, fællesspisning etc.

Dokumentation

- Efter emneprojekter evaluerer vi gruppevis forløbet for vores pædagogiske mål, herunder også vores mål for barnets alsidige personlige udvikling. Dette bliver skrevet ned og samlet i en mappe med blandt andet billeder og historier fra perioden, som bliver lagt ud til læsning til forældrene.
- Endvidere fremlægges alle projektgruppernes mål og evalueringer for emneperioderne til personalemøder og herunder også målsætningen og evalueringen for barnets alsidige personlige udvikling.

- Vi vil løbende vurdere børnenes personlige udvikling og ved forældresamtaler inddrage forældrene i vores observationer.
- Dagligdagsdokumentation: Fortælle forældrene om børnenes dag og oplevelser i institutionen. Vi vil lave nogle små hverdagsudstillinger/billeder, historier på tavlen, tegninger o.lign. Hertil har vi indkøbt "klik"-rammer, hvor man hurtigt og effektivt kan indsætte nye dagligdagsoplevelser. Alle stuerne har disse hængende, samt et par stykker i vores fællesrum. Det er vores intention jævnligt at udskifte disse oplevelser med nye. Alle oplevelser kan have relevans, her tænker vi også på at inddrage og dokumentere ting, vi gentagne gange foretager os igennem en dag, såsom madlavning, påklædning, spisesituationen, legepladsen, ture etc.
- Vi dokumenterer endvidere vores emneprojekter med børnene ved at slutte perioden af med en emneafslutning, hvor forældrene inviteres. Her kan de, hvad enten det er temaer som teater, venskaber, kunst, familien etc. se deres børn optræde, fremvise de færdige produkter eller på anden vis få et indblik i, hvad deres børn har beskæftiget sig med de seneste uger. Her bliver der også altid fremvist billeder med eventuelle små historier fra emnet.

Sociale kompetencer

Mål for børnenes læring

Børnene skal tilegne sig medmenneskelig social forståelse i kontakten med andre børn og opleve, at de er en del af en gruppe. Børnene skal lære at kunne tilsidesætte egne behov i forhold til andres og derved føle et ansvar over for andre børn. Daginstitutionen skal give rum og plads til børnene, så de kan udfolde sig i leg og sammen med andre børn løse opgaver såvel som konflikter. Derfor skal børnene i daginstitutionen have mulighed for:

- at blive støttet i at danne venskaber og lære, hvordan man indgår i sociale sammenhænge.
- at lære at samarbejde, være i stand til at vige pladsen for andre og på den måde skubbe deres eget behov til side.
- at lære at hjælpe og tage hensyn til hinanden, hvis der er noget et andet barn kan have svært ved.
- at lære at være en aktiv del i fællesskabet og give dem følelsen af at have et medansvar. Tilskynde dem til at deltage og samarbejde i demokratiske situationer.
- at kunne være rummelige og acceptere forskellighed blandt mennesker, personlighed såvel som kultur. De skal lære at forstå betydningen af ligeværdighed og respekt for sine medmennesker.
- at lære de sociale spilleregler og acceptere egne og andres grænser.
- at lære at tage et ansvar for deres valg og handlinger, altså på den måde at forpligtige sig

over de mennesker, de er i berøring med i hverdagen.

- at lære at mobning og drillerier bestemt ikke er acceptabelt. Ingen børn skal nedgøres eller gøres til syndebukke.

Pædagogiske midler og aktiviteter – metode

- Præsentere dem for nye muligheder og aktiviteter. Ting de finder udfordrende og sjove. Gribe fat i deres nysgerrighed eksempelvis ved at se i insektbøger med lup, når barnet stolt kommer hen med et insekt, de lige har fundet. Endvidere gribe fat i dagligdagens nu og her opståede situationer/konflikter.
- Vi laver projektforløb med forskellige relevante temaer fra gang til gang. Disse emneperioder er af 5 ugers varighed 3 gange årligt. Her kan vi tage udgangspunkt i dét, der rører sig i børnene eller som voksne udvælge temaer, vi mener kan have relevans for børnegruppen. Børnene er i denne periode i aldersopdelte grupper, så vi kan fokusere på børnenes udvikling og samtidig for, at børnene kan opnå ligestilling og lave aktiviteter ud fra samme niveau. Her tænker vi også på de mål, vi opsætter i forhold til læreplanerne. Vi kan vælge temaer med fokus på ét tema, eksempelvis den sociale kompetence, men vi sørger altid for at have alle temaer i læreplanerne repræsenteret i vores emneforløb. Som eksempel kan nævnes, at vi her i februar/marts 2006 i de tre forskellige grupper arbejder med henholdsvis "venskaber", teater/kreativitet og familien. De metoder, vi benytter er blandt andet ture ud af huset, herunder museer, bylivet, naturen etc., kreative processer, eksempelvis maling, papmaché og mange andre materialer, sanglege, regellege. Hver emneperiode sluttes af med en emneafslutning for forældrene.
- Lade dem bruge hinanden på tværs af stuerne. Både i hverdagen og i emneperioderne i aldersopdelte grupper. I vores emneperioder er det vigtigt, at vi opdeler børnene for at hjælpe dem til at knytte venskaber. Desuden er det vigtigt, at børnene skal samarbejde i et fællesskab.
- Hjælpe/støtte i at danne venskaber via et fælles tredje, eksempelvis gennem en aktivitet/oplevelse, der kan medvirke til at skabe en relation mellem børnene. Herunder også guide, mægle og vejlede aktivt i børnenes leg.
- Gennem den almindelige hverdag, eksempelvis ved frokosten: "Vi venter med at spise, før alle er klar". Gøre det hyggeligt at vente på bussen eller køen til håndvasken, når vi skal vaske hænder ved at synge/fortælle historier med børnene. **NOTITS:** Vi forventer ikke, at børn under 4 år kan leve op til dette krav, da barnets kognitive udvikling ikke er færdigudviklet.
- Inddrage dem i hverdagen og de daglige gøremål. Vi gør eksempelvis rent med børnene, de skal være med til at lave mad, vaske op, handle, passe vores dyr og rydde op.

- Vi skal stole på børnene og vise dem tillid, udvise gensidig respekt , eksempelvis ved at opfordre børnene til at hjælpe hinanden i dagligdagen gennem påklædning og de større børn, der hjælper de små. Eller eksempelvis ved at bede dem om at hente ting til én.
- Hjælpe dem med at forstå og respektere de forskellige kulturer ved at italersætte, sætte ord på og gøre det naturligt. Eksempelvis præsentere dem for andre kulturer gennem mad, traditioner, sprog og musik.
- Vise hvor børnenes grænser går, hvad der accepteres i hvilke sammenhænge, menneskets privatsfære. Fortælle dem, at man ikke slår, spytter etc. De skal kunne aflæse deres medmenneskers kropssprog, have situationsfornemmelse/”stikke en finger i jorden”.
- Som voksne skal også vi være synlige og sætte tydelige grænser for børnene og herved skabe en tryghed for barnet i hverdagen. Dette gør vi blandt andet ved at fastholde de beslutninger og regler, vi har truffet, og den struktur vi har sat for børnene i Midgården. Vi skal som voksne endvidere være opmærksomme på den omgangstone, vi har blandt hinanden, herunder sprog, verbalt såvel som kropsligt, handlinger m.m.
- Børnene skal fastholdes i deres beslutninger eller fuldføre en handling. Eksempelvis: ”Nu har du lovet at lege med Mia, hvorfor laver du så noget andet nu?” Fortælle dem, lære dem, at deres handlinger kan have nogle konsekvenser: ”Kan du se, at Mia er ked af det nu?”
NOTITS: Igen forventer vi ikke at kunne forlange dette af et barn under 4 år.
- For at lære dem om mobning kan vi eksempelvis benytte os af virkemidler såsom Trin for trin-metoden, teater etc.
- Lære børnene de sociale spilleregler, tage hensyn til hinanden samt støtte hinanden.

Dokumentation

- Efter emneprojekter evaluerer vi gruppevis forløbet for vores pædagogiske mål, herunder også vores mål for sociale kompetencer. Dette bliver skrevet ned og samlet i en mappe med blandt andet billeder og historier fra perioden, som bliver lagt ud til læsning til forældrene.
- Endvidere fremlægges alle projektgruppernes mål og evalueringer for emneperioderne til personalemøder og herunder også målsætningen og evalueringen for sociale kompetencer.
- Vi vil løbende vurdere børnenes sociale kompetencer og ved forældresamtaler inddrage forældrene i vores observationer.
- Dagligdagsdokumentation: Fortælle forældrene om børnenes dag og oplevelser i institutionen. Vi vil lave nogle små hverdagsudstillinger/billeder, historier/fortællinger på tavlen, tegninger o.lign. Hertil har vi indkøbt ”klik”-rammer, hvor man hurtigt og effektivt kan

indsætte nye dagligdagsoplevelser. Alle stuerne har disse hængende, samt et par stykker i vores fællesrum. Det er vores intention jævnligt at udskifte disse oplevelser med nye. Alle oplevelser kan have relevans, her tænker vi også på at inddrage og dokumentere ting, vi gentagne gange foretager os igennem en dag, såsom madlavning, påklædning, spisesituationen, legepladsen, ture etc.

- Vi dokumenterer endvidere vores emneprojekter med børnene ved at slutte perioden af med en emneafslutning, hvor forældrene inviteres. Her kan de, hvad enten det er temaer som teater, venskaber, kunst, familien etc. se deres børn optræde, fremvise de færdige produkter eller på anden vis få et indblik i, hvad deres børn har beskæftiget sig med de seneste uger. Her bliver der også altid fremvist billeder med eventuelle små historier til fra emnet.

Natur og naturfænomener

Mål for børnenes læring

Børnene skal kunne opleve naturen som et frirum, hvor de kan benytte sig af alle sanser gennem leg og fantasi. Et rum med muligheder for stille og vilde aktiviteter. Børnene skal opleve glæden ved at være i kontakt med dyr, planter og materialer. Gennem leg og oplevelser med naturen, samt vejledning fra voksne kan de dermed tilegne sig en varig respekt og ansvarlighed for naturens skønhed og dets miljø. Derfor skal børnene i daginstitutionen have mulighed for at:

- lære at forstå og respektere naturen (dyr og planter – det er levende væsner)
- passe på naturen; eksempelvis ikke knække grene af, sparke til blomster etc.
- lære sammenhængen mellem ressourcer (der er ikke uanede mængder), fødekæden og livscyklusen. Børnene skal vide, at naturen ikke er en losseplads. Der er flasker, dåser o.lign. der ikke kan nedbrydes.
- opleve glæden ved at begå sig i naturen
- skærpe sanserne, eksempelvis ved at registrere lugte, lyde, bevægelser, farver, vind, vejr og plads omkring dem. Altså give dem et ekstra rum med mulighed for leg og fantasi.
- få en fornemmelse for de forskellige årstider. De skal færdes ude i al slags vejr.
- lære at mærke forskel på vejrets skiften i forhold til påklædning.
- lære hvor maden kommer fra, kendskab til økologi og forbrugersamfund
- få et indblik i landlivet (de er selv bybørn)

Pædagogiske midler og aktiviteter – metode

- På vores turdage skal vi sørge for at komme både til skov, strand, by, land etc. Vi skal som voksne være medvirkende til at begejstre børnene via selv det mindste lille blad. Vi skal undersøge og eksperimentere med naturens ressourcer eksempelvis via madlavning.
- På ture i skoven el.lign. skal vi huske børnene på at rydde op efter sig selv.
- Samle ting i naturen, finde dyrespor, bruge fantasi og kreativitet derhjemme med de indsamlede ting, udstille i montre.
- Passe på dyrene ved at forklare og vise børnene dyrenes bosteder. Eksempelvis forklare dem, hvad der sker, hvis man ødelægger en myres gange. Det kan være det samme som at få ødelagt hele ens egen lejlighed med børneværelse o.lign. Fortælle dem, at det er okay at finde dyr i spande o.lign. men de skal puttes tilbage i naturen bagefter. De må gerne fodres til hønsene eller gekkoen, for så er der et formål med deres død.
- Vise og fortælle dem, at der skal være et formål med at ødelægge naturen. Selvom et træ står stille, så er det levende. Hiver man en gren af træet, "bløder det", og et sår/ar vil komme. Eksempelvis må de gerne plukke blomster, men de må ikke rive roden op, på den måde bliver der ved med at komme nye blomster.
- De miljøtiltag vi har i Midgården, skal vi inddrage børnene i. Eksempelvis vores genbrugssortering og kompost. Man kan lave et hjørne på legepladsen, hvor det er tilladt at deponere forskelligt affald. Derefter kan man efter et par uger se hvilke ting, der bliver til jord, og hvilke der ikke gør.
- Vi skal vise børnene, hvad man kan lave på de forskellige årstider. Eksempelvis forår: Sår vi, planter, ser bondemanden så. Sommer: Blomsterne springer ud, lege i vandløb, finde dyr. Efterår: Høst, lave mel, bage brød, samle bær, lave marmelade. Vinter: Kulde, sne, is, se på vand der fryser og tør.
- Være opmærksom på, hvor og hvornår der høstes, se det ske, besøge stederne.
- Lade børnene selv registrere vejrforholdene, eksempelvis kan de større børn fortælle de mindre børn, hvad de skal have på på legepladsen. Altså lege meterolog.
- Vise børnene de forskellige ting omkring liv, død og forrådnelse. Eksempelvis følger vores børn hønsenes liv. De hjælper til med at passe og fodre dem, hente æg til vores køkkendame, slagte og pille dem og derefter spise dem. De hjælper også til med at passe og fodre vores kanin, gekkoer og fisk.

Dokumentation

- Fotocollager i vores klikrammer, både på stuerne og i fællesrummet.
- Beskrivelse af vores projekter
- Lægge ting, vi finder i naturen i vores montre.
- Beskrive vores ture på stuetavlerne, fortælle forældre og kollegaer om det.
- Lave terrarier/akvarier med eksperimenter, dyr og planter.

Evaluering

- Observere om børnene har fået kendskab til affaldssortering.
- Observere om børnenes påklædning efter vejrforhold bliver en selvfølge.
- Observere om de passer på naturen: Knækker grene, træder på dyr.
- Personale skal observere om vi passer nok på naturen, er vi rollemodeller?
- Evaluere hinanden på personalemøderne og gå på besøg på hinandens stuer. Er vi blevet bedre til at inddrage hinanden i vores projekter og evaluere dem sammen.
- På stuerne evaluerer vi løbende vores arbejde med målene og laver i slutningen af året en samlet evaluering.

Krop og bevægelse

Mål for børnenes læring

Børnenes kropslighed er en forudsætning for deres udvikling og læring. Børnene skal kunne færdes i forskellige bevægelsesmiljøer, hvor de kan få stimuleret deres sanser, samt udvikle deres motorik og glæden ved at bruge deres krop. For at kunne give børnene indsigt i sig selv og andre mennesker, skal børnene introduceres og vejledes i kroppens funktioner, dens styrker og muligheder. Børnene skal vide, hvad sundhed og velvære betyder for at kunne føle sig godt tilpas, føle værdi og tryghed ved egen krop og dens reaktioner. Derfor skal børnene i daginstitutionen have mulighed for at:

- Lære at respektere kroppen. Vi har kun denne ene krop, og den skal vi passe på.
- Lære at opleve sammenhæng mellem psyke og krop, samt ernæring (varieret kost, de får smagt forskellige ting ved frokosten og får derved bedre kostvaner) og velvære (brændstof til hjerne og krop)
- Få kendskab til hygiejne under madlavning m.m. samt forebyggelse af sygdom.
- Få en oplevelse af at mad er hyggeligt og rart. Lære om økologisk kost.
- Lære at kropslighed er en del af at være sammen med andre børn. Ved aktivt at udforske kroppens muligheder og begrænsninger udvikles barnets færdigheder og vaner.
- Lære at bevægelse er godt for kroppen for at den kan fungere optimalt, vise dem glæden ved at røre sig. Styrke deres motoriske færdigheder. Vi kan give dem et væld af udfoldelsesmuligheder ved forskellige ture.
- Lære at aflæse og bruge deres kropssprog sammen med det talte sprog.
- Lære deres egne styrker og svagheder at kende.
- Have fantasi til at blomstre. Vi skal som voksne forsøge at respektere børns benyttelse af redskaber/ting til andet end deres oprindelige formål. Vi skal holde vejret og observere/se legen, inden der gribes ind.

Pædagogiske midler og aktiviteter – metode

- Bevidst lade børnene gå på ujævnt terræn og i det hele taget udforske de steder vi færdes.
- I vores projektperioder kan vi have temaer som krop/bevægelse og sund/usund mad og kroppens indretning/behov.
- Under rytmik, skal børnene lave forskellige lege, hvor hele kroppen bliver udfordret.
- Børnene deltager i den daglige madlavning sammen med en voksen og lærer om de forskellige ingredienser i maden. Købe/lave madpyramider.
- I hverdagen tale med børnene om kroppens behov for vand og mad, når de selv kommer og beder om det.
- Børnene skal vaske hænder før og løbende under madlavning.
- Almindelige hygiejnetiltag som pudse næse, ikke pille næse, ikke kø i numsen, holde for munden med overarmen, når de hoster eller nyser, hård ved bordet under spisningen etc.
- Fortælle børnene at vi ikke kan bære dem hele tiden, for så ødelægger vi vores krop.
- Lave sanglege, synge og andre sjove lege med børnene. Aktivere børnene i form af leg. Evt. selv deltage frem for at sidde eller stå ved siden af.
- Tage børnene med på forskellige ture eksempelvis svømmehallen, skoven, andre legepladser o.lign.
- Børnene skal lære at være selvhjulpne med hensyn til påklædning, toiletbesøg etc.
- I vores dagligdag sørge for, at børnene får bevæget sig ude og inde, evt. ved at lave konkurrencer, tumleleg, dans og show i pudrummet
- Afslapning og massage
- Lytte til børnenes ønsker om at udnytte legepladsen til udfoldelse og leg.
- Lære børnene at aflæse hinandens kropssprog ved hjælp af eksempelvis trin for trin.
- Gøre børnene klar over, hvilke ting, de kan præstere og støtte dem i at lære nye ting. Vi skal ikke bære rundt på børnene både hjemme i institutionen og ude på tur. Eksempelvis lade dem gå i stedet for at køre dem i klapvogn.
- Finmotoriske aktivere: perler, klippe, tegne, skære/lave mad – tilbyde dem forskellige materialer.

Dokumentation

- Evt. filme børnene ved rytmik el. lign. og brænde det på en dvd, som forældrene kan købe.
- I vores projektperioder beskrive vores arbejde med krop og bevægelse.
- Fotocollager i vores klikrammer.
- Skrive på stuetavler og fortælle om vores aktiviteter.
- Se på sygestatistikker for at sikre, at hygiejnen er okay.
- Gennemgå "lagkagen" til vores forældresamtaler.

Evaluering

- Observere om børnene har glæde ved at bevæge sig og om de udnytter mulighederne og pladsen.
- Mærke efter om børnene er begejstrede for eksempelvis rytmik.
- Observere om vores børn er fejlnære, overvægtige, bevægelseshæmmede eller sløve.
- Er vi voksne rollemodeller for børnenes bevægelse.
- På stuerne evaluerer vi løbende vores arbejde med målene og laver i slutningen af året en samlet evaluering.
- På personalemøderne giver vi hinanden kritik.
- Krop og bevægelse evalueres i vores projektbeskrivelser.

*****

Rummelighed

Hvilke muligheder ser vi i vores institution?

Vi synes, vi i Midgården er gode til at rumme mange forskellige børn og deres familier. I vores snak om rummelighed har vi taget udgangspunkt i nogle overskrifter.

Børn i sorg, skilsmisse, sygdom/død ect.:

Vi har i huset udarbejdet en sorg/krise plan, der skal gøre det bedre/lettere for os at rumme børnene i disse situationer. Vi skal gribe børnene med det samme og finde en person, de er trygge ved, der bliver deres "kontaktperson". Børn reagerer forskelligt, når de kommer i en krisesituation, men vi mener, at vi besidder muligheden for at rumme det. Det kan være relevant og af yderste vigtighed, at vi i nogle af disse situationer skal have hjælp udefra.

Børn af anden etnisk baggrund:

Vi har ikke haft så mange børn af anden etnisk baggrund i Midgården, men mener, vi skal kunne rumme det. Vi er dog enige om, at vi ikke skal have for mange familier i huset, der ikke forstår det danske sprog. Vores erfaring er, at disse familier har den fornødne hjælp, samtaler, tolkning ved møder, forståelse for det der sker i hverdagen, oversættelse af beskeder o.s.v., kræver det et stort stykke arbejde. Derfor vil vi meget gerne rumme disse familier og hele tiden forbedre os i arbejdet med denne målgruppe, men skal vi kunne stå inde for arbejdet, må de ikke udgøre mere end ca. 10 % af det samlede børnetal. For at dygtiggøre os til dette arbejde, vil vi meget gerne have nogle kurser, således at vi bliver bedre rustet til opgaven.

Børn med en social svag familie:

Det er en målgruppe, vi altid har kunnet rumme i Midgården, og vil det også fremover. Men vi skal hele tiden være opmærksom på, at disse familier i perioder kræver meget af os. Det er familier, der ofte har svært ved selv at finde grænsen for, hvor meget vi skal involveres i, så det er en balance at sige fra, når det ikke mere drejer sig om barnet, men mere om forældrenes private problemer. Børnene i disse familier kræver megen omsorg og nærhed, og det er vi parate til at give dem.

Børn som er udfreagerende:

Disse børn mener vi godt, vi kan rumme, da vi praktiserer en pædagogik med stor forudsigelighed. Men da vi er et hus, hvor der også er vuggestuebørn, og vi har dem samlet på stuerne, mener vi, det er vigtigt, vi siger fra, hvis børnene er til fare for de andre børn eller sig selv. Vores struktur er

integrerede grupper, og det giver de fleste børn en stor gevinst, bl.a. ved at skulle acceptere børn i flere aldre. Men som sagt kan det give problemer, hvis vi har meget voldsomme børn. Vi skal i de situationer kunne sige fra og også regne med forståelse fra kommunens side.

Vi mener også, vi skal se indad og blive bedre til at lytte til hinanden, når noget personale melder ud, at de ikke kan magte et barn. Vi skal i de situationer hjælpe til med bl.a. supervision. Vi mener også, at der skal gives psykologhjælp til personalet i nogle tilfælde.

Sårbare børn:

Mange børn har perioder, hvor det er sværere at være barn end til andre tider. Vi skal være opmærksomme på det og hjælpe børnene igennem det. Det kan være små ting, der gør det svært for børnene, men stort nok for dem. Ligesom ved de svage familier er det også et spørgsmål om at kunne rumme forældrene. Og gøre dem opmærksom på og få dem til at forstå, at børnene har det svært. Vi har flere af disse børn og vil nok altid have det, men mener, det er vigtigt at rumme det.

Forældre:

Lige meget, hvad der er barnets problem, skal vi også kunne rumme forældrene. Det er lettere, hvis forældrene har erkendt de problemer, der er, og meget sværere hvis det modsatte er tilfældet. Derfor ligger der ofte en stor opgave i forældrearbejdet. Meget er gjort ved at gøre forældrene trygge ved at være i Midgården, give dem en rar oplevelse ved at komme her. Derved kan det blive lettere at give dem de svære beskeder, og få dem til at forstå problematikken.

Men som før nævnt, skal vi kunne trække grænserne for, hvad vi som personale skal involveres i, det er børnenes tarv det gælder, ellers må vi hjælpe forældrene til at få hjælp andre steder.

Fritidshjemsbørnene:

Vi har i Midgården altid kunnet rumme de fritidshjemsbørn, der har det svært. Vi har ofte haft børn, der har haft status som barn med særligt behov. Barnet er begyndt i skole, men er fortsat som fritidshjemsbarn hos os. Disse lidt svage børn, har nydt godt af at komme her efter skole og være i en mere overskuelig gruppe end det SFO`erne kan tilbyde. Skulle disse børn være i en almindelig SFO, skulle de måske have haft støtte, men i en mindre gruppe klarer de sig uden.

Samlet er vi parate til at rumme meget, og gør det allerede i kraft af vores status som institution med særligt formål. Vi kan selvfølgelig dygtiggøre os hele tiden, og vil håbe kommunen vil tilbyde gode temadage med relevante emner. Vi er enige om, at vi hele tiden skal være opmærksomme på, hvornår børnene er nogle vi rummer, og hvornår de kræver ekstra støtte. Det kan så være, børnene skal have en plads med særligt formål, eller de måske er for krævende til en almindelig daginstitution. Det kræver også, at der tilbydes institutionerne en god supervision fra psykolog eller konsulenter.

I det ovennævnte har vi gjort rede for, på hvilke områder vi mener, vi er og skal være rummelige. Det er svært at finde flere tiltag, da vi syntes det er beskrevet, men hele tiden bliver vi dygtigere, personaler deltager i kurser, vi får supervision og det hele bevirker, vi bliver bedre og bedre til at løfte opgaven med at rumme flest mulige børn.

Men vi vil gerne understrege, at det er vigtigt med god supervision, hvis vores arbejde med de vanskelige børn skal lykkes. Der bør sættes flere ressourcer af til dette arbejde, jo mere vi hjælper og forebygger jo flere penge spares der senere.

Kompetenceudvikling - samtaler og planer

Lederen/souschefen afholder hvert år medarbejderudviklingssamtaler (MUS) med alle personaler. Ved den samtale snakkes om året der er gået, og hvad den enkelte vil/skal arbejde med i det næste år, både fagligt og personligt. Der laves et skriftligt referat af samtalen.

Ud fra disse samtaler bliver der udarbejdet udviklingsplan for alle personaler, denne plan indeholder det den enkelte skal/ ønsker at arbejde med for at dygtiggøre sig i, i forhold til det daglige arbejde i Midgården. I den forbindelse kan den enkelte medarbejder have ønsker om kurser, eller ledelsen kan anbefale kurser. Men planen indeholder også de områder, som den enkelte medarbejder skal arbejde med for at gøre institutionen bedre. Ved næste MUS-samtale tager vi planen op for at se om målene i den er blevet opfyldt.

Grundlæggende ydelser (Kerneydelser)

Omsorg og empati

Vi mener, vi i Midgården er gode til at give børnene omsorg og nærhed. Det er et af vores mål for vores opdragende arbejde. Børnene oplever i hverdagen, at de er vigtige personer, og vi tager udgangspunkt i det enkelte barn. Vores serviceniveau omkring dette er meget højt, da vi næsten dagligt eller så meget som ressourcerne tillader det, har øje for det enkelte barns behov.

Vi er gode til at være nærværende og nære empati for det enkelte barn, anerkende og aflæse børnenes behov.

Vi er gode til at skabe faste, strukturerede og forudsigelige rammer.

Som voksne mener vi også, at vi skal være synlige og sætte tydelige grænser for børnene og herved skabe en tryghed for barnet i hverdagen. Dette gør vi blandt andet ved at fastholde de beslutninger og regler, vi har truffet, og den struktur vi har sat for børnene i Midgården.

Aldersintegration ½ til 12 år

Vi mener, at den aldersintegrerede metode er god, da børn færdes i alle aldre, som i en familie. Med basis i hjemmegrupperne, hvor børnene hører til fra første til sidste dag i op til 12 år, fastholdes de i mange trygge traditioner. I det tætte forhold mellem familier og personale, arbejder vi stadig på at gøre hver dag til en god dag. Det er en unik mulighed for børnene at vokse op sammen på denne måde med så mange forskellige aldersgrupper. De har stor glæde og gavn af hinanden. De små kan lære af de store og de store skal lære at hjælpe de små. Vi er gode til at give børnene en ansvarsfølelse for hinanden og de bliver rigtig gode til at tage hensyn til hinanden.

Socialisering/personlig udvikling

Vi mener, at børnene skal lære medmenneskelig social adfærd. Børnenes sociale og personlige udvikling vægtes højt. De skal udvikle sig til alsidige personligheder, som er selvstændige og handlekraftige.

Vi er gode til at understøtte en udvikling, hvor barnet føler et medansvar for børnegruppen, og hvor barnets sociale samspil medvirker til, at barnet udvikler identitetsforståelse og selvtillid til at mestre udfordringer i dets omverden.

Vi mener, vi er gode til at få børnene til at føle sig som værdifulde og unikke personer i fællesskabet. Vi er gode til at styrke børnene i dét, de er gode til, og lade dem mærke, at de er accepterede, som dem de er.

Vi er gode til at give børnene plads til at vise sine følelser, så de kan føle sig trygge til at vise, når de er kedede af det, vrede, glade, eller når børnene føler sorg eller uretfærdighed. Børnene skal føle sig anerkendt og set af den voksne i daginstitutionen.

Vi er gode til at hjælpe børnene til at lære at give plads til andre og andres initiativer, samt at lære at være en aktiv del i fællesskabet og give dem følelsen af at have et medansvar.

Vi støtter børnene i at danne venskaber ved eksempelvis at lære dem de sociale spilleregler og acceptere egne og andres grænser.

Centrale arbejdsmetoder/procedurer for kvalitet i de grundlæggende ydelser (kerneydelse):

Omsorg og empati

Vi tilrettelægger en positiv hverdag og et givende fællesskab.

Vi skaber faste, strukturerede og forudsigelige rammer.

At vi anerkender børnene. Vi sætter ord på børnenes følelser, negative såvel som positive.

Ved at være fysisk tilstede, udvise omsorg og nærhed.

Vi skal have forståelse for barnet, aflæse barnet og sætte os i barnets sted. Guide og støtte barnet i hverdagen.

Aldersintegration ½ til 12 år

Ved at arbejde bevidst med den fulde integration.

Børnene vokser op på samme stue og har 2 dage om ugen, hvor alle aldersgrupper er samlet på stuerne. Her hjælper de store gerne til med at hjælpe de små og lege med dem. De små har mulighed for at gå til de store til hjælp, hygge, oplæsning, omsorg og bare leg. Vi opfordrer børnene til at være opmærksomme på hinanden og vise hensyn til hinanden.

Vi fungerer som en stor familiegruppe, som også hjælper til med at få huset til at "køre rundt". Fra omkring 3-års alderen skal alle dagligt hjælpe til med at lave mad, handle, tage opvasken, gøre rent på stuerne, ordne hønsehuset og fodre høns, kanin, fisk og gekkoer.

Alle aldersgrupper deltager samlet til fællesspisninger og sommerfester etc. for at alle føler de bidrager til og deltager i det store fællesskab.

Socialisering/personlig udvikling

Ved at planlægge og lave faste aktiviteter.

Vi skal lære børnene samvær gennem legen og løsning af konflikter.

Vi skal vejlede børnene ind i legen, hvis det er nødvendigt. Dog skal vi samtidig være opmærksomme på, at vi skal holde afstand og derved lade børnene bede om hjælp fra en voksen, inden vi overrumpler dem.

Vi skal stole på børnene og vise dem tillid, udvise gensidig respekt, eksempelvis ved at opfordre børnene til at hjælpe hinanden i dagligdagen gennem påklædning og de større børn, der hjælper de små.

Vise dem hvor børnenes grænser går, hvad der accepteres i hvilke sammenhænge, menneskets privatsfære. Fortælle dem, at man ikke slå, spytte etc. De skal kunne aflæse deres medmenneskers kropssprog, have situationsfornemmelse/"stikke en finger i jorden".

Børnemiljøvurdering:

Vi skal kortlægge de fysiske, psykiske og æstetiske forhold, der har betydning for børnene i institutionen. Vi har modtaget et redskab til denne kortlægning fra kommunen, og vil arbejde ud fra det. Senere i processen vil vi udarbejde en handlingsplan for eventuelle problematikker, vi finder under børnemiljøvurderingen. Projektet strækker sig over en 3-årig periode.

Vi er kun lige begyndt på vores BMV, men her kommer en lille update på, hvor vi er i processen ☺ I slutningen af oktober 2008 tog personalet på pædagogisk weekend, hvor vi brugte tiden på at diskutere vores fremtidige arbejde med BMV'en. Hvordan vi ville gribe det an, hvordan vi ville undersøge, opsamle viden og herefter evaluere på det....

Her er nogle af vores resultater...

Det fremtidige arbejde med børnemiljøvurderingen:

- Enighed om, at hvis det var op til os voksne, ville vi vælge at koncentrere os om fællesrummet og det psykiske børnemiljø og lave handleplaner ud fra det. Men vi kan ikke vælge fokusområde, før vi har børnenes perspektiv.
- Vi dækker alle rummene ind, når vi undersøger børnemiljøet og udvælger derefter et handlings/fokus punkt, som vi arbejder videre med.
- Vi vælger fotometoden til de 3-4-årige og det talende spørgeskema til de 5-7-årige.
- Vi er i tvivl om, hvorvidt fritbørnene skal lave BMV, men vi valgte, at de også skulle høres, og at vi også laver miljøvurdering på dem – Anders og Jan er tovholder på at lave alderssvarende spørgsmål, hvis ikke der findes noget materiale på BMV for denne aldersgruppe.
- Vi tager billeder af institutionen, som kan bruges til fotometoden (billedlotteri) senere hen. Det kan eksempelvis være billeder fra alle rum, forskellige "øer" og legepladsen. Når billederne er klar, går de på skift hos stuerne. Billedmotiverne skal tages i børnehøjde og der skal ikke være mennesker på billederne.

P.t. er vi i den fase, hvor vi opsamler viden/dokumentation/billeder, samt gennemgang af det talende spørgeskema med de store børnehøvedbørn/små fritidshjemsbørn.

Sproglig indsats

Vi fik sent på året materialet og kurset til at igangsætte sprogvurdering af 2.10 – 3.4 årige. Vi er nu gået i gang og fortsætter dette arbejde.

Pædagogiske lærerplaner – mål og evaluering

Efter at have arbejdet med læreplaner over en 3-årig periode, blev det tid til evaluering. Vi valgte at bruge vores pædagogiske weekend i efteråret 2007 på at tale om netop evaluering af vores læreplaner, herunder mål og metode.

Vi ønsker ikke, at evalueringen bliver hurtig og mangelfuld, men vil meget gerne forsøge at fordybe os i denne proces, da vi også betragter det som en åbenlys mulighed for at diskutere pædagogik og selvfølgelig herunder vores faglighed. Vi afprøvede forskellige teknikker og observationsøvelser, som vi vil bruge fremover til evaluering. Vi har valgt at tage udgangspunkt i Krop og bevægelse. Her udvælger vi et emne, vi kunne finde interessant. Dette emne vil vi så arbejde med over en længere periode. Vi vil tage observationer på stjerne, medbringe dem på møder og diskutere dem fra forskellige vinkler. Vi har udvalgt én til to pædagoger i huset, som er ansvarlige for at følge op på vores løbende evaluering.

Disse har også lavet en tidsplan, som vi skal følge fremover. Overskrifterne for denne tidsplan er:

- Hvad skal evalueres?
- Formulering af evalueringsspørgsmål
- Udvalgelse af dokumentationsmetode
- Planlægning af forløb
- Indsamling af dokumentation
- Analyse, refleksion og vurdering
- Vurdering
- Fælles forankring af vurdering og evaluering
- Udvikling af praksis og udvikling af læringsmålene
- Opfølgning på evaluering
- Formidling af resultater til forældre, kommune m.fl.

Desværre er denne tidsplan mislykket i foråret 2008 på grund af udflytning grundet skimmelsvamp. Vi har i efteråret 2008 været så småt i gang på vores personalemøder, men holder nu desværre pause igen, da kommunen har udleveret et værdispil til os, som vi skal gennemgå. De vil gerne have, vi udover vores egen evaluering, laver en evaluering af læreplanerne ud fra deres metoder. Så det skal vi nu bruge foråret 2009 på. Forhåbentligt kan vi få noget konstruktivt ud af det. Her tænker vi på interessante og udviklende faglige pædagogiske diskussioner i personalegruppen om vores værdigrundlag. Dette kan vi så tage videre med i vores egen proces i arbejdet med læreplanerne i efteråret 2009.

